

**PSICOLOGIA DELS GRUPS I DELS
MOVIMENTS SOCIALS**

PAC 3: LLUITES IMMIGRANTS

Grup 4: *Marta Grau, Noemi Palet, Laura Frau i Vanessa Salán*

1. INTRODUCCIÓ

En l'actualitat cada vegada són més nombroses les notícies que tracten el tema de la immigració, només cal mirar, engegar el televisor o llegir qualsevol diari per adonar-nos que aquesta situació s'està convertint en una realitat més de la nostra societat, per tant com a element integrant de la ja anomenada societat els immigrants originen una sèrie de pensaments i actituds envers la seva aparició.

Des d'aquest treball s'intentarà donar resposta a la integració d'aquest col·lectiu dins de l'ampli concepte de moviment social, analitzant tots els elements pertinents per a que pugui ser considerat o no com a tal.

2. INCIDÈNCIA I PARTICIPACIÓ EN EL CANVI SOCIAL

Una de les condicions necessàries per a poder entrar dins de la definició de moviment social es la de ser part protagonista en els processos de canvi social. Extrapolant aquestes paraules a les lluites migrants podem veure com aquest col·lectiu intenta modificar el concepte social de ciutadania cap a un fet molt més extens que el de la consanguinitat (*ius sanguini*) o el del naixement en un determinat país (*ius soli*). En l'actualitat el terme ciutadania s'entén com “*un conjunto de normas que regulan la pertenencia y la titularidad de derechos en una determinada sociedad*”¹ tot i que cal destacar que aquesta concepció no està troba exempta d'un cert caire polític ja que realment el dret a la ciutadania s'acaba convertint més en un estatut que en un fet natural de la humanitat. Si els immigrants aconseguirien canviar l'actual concepció de ciutadania aconseguirien modificar el simbolisme que de ell se'n deriva.

*“Los que llegan, escondidos y amontonados, son construidos como víctima desposeídas. Y como en un espejo, su imagen proyecta un nosotros con control de nuestro destino, libres y capaces de esquivar riesgos que no conducen a ningún buen lugar” (Suárez Navaz, 2004)*¹

Aquestes paraules mostren la concepció de la societat envers els immigrants, aquesta visió es el resultat d'entendre la ciutadania com una llei restringida, per tant, podem deduir que la intenció dels immigrants es la de produir un canvi social respecte al concepte de ciutadania i conseqüentment modificar el paper dels immigrants en un nou país, en una nova societat.

Després de tot l'anomenat fins ara podem concloure que, segons la incidència i participació en el canvi social, les lluites migrants formen part d'un moviment social ampli el qual lluita per aconseguir uns “papers” que el portaran a formar part de la ciutadania del país a on ha emigrat i d'aquesta manera ésser un integrant més d'aquesta societat amb tots els drets i deures que això comporta. Només produint un canvi social com es el de modificar el concepte de ciutadania podran veure complerts un dels seus objectius principals. Però aquest no és l'únic objectiu del moviment, també reclamen una igualtat envers els autòctons, posicionant-se en contra de la discriminació que reben per ser immigrants tot i tenir els papers en regla.

¹ Suárez-Navaz, L.; Maciá, R.; Moreno, A. *Las luchas de los sin papeles y la extensión de la ciudadanía. Perspectivas críticas desde Europa y Estados Unidos*. Colección: movimiento 10. Página 16.

3. FORMES NO CONVENCIONALS D'ORGANITZACIÓ:

Els moviments socials al contrari del que molta gent pensa, no tenen una estructura interna rígida envoltada de formalismes. Pel que fa a la seva permanència, aquesta no ha de ser dependent de les causes que el van fer sorgir; és a dir, quan aquests detonants desapareguin, l'acció del moviment social no pot desaparèixer perquè probablement la problemàtica social encara hi sigui.

En el vídeo de **Papice**, se'ns mostra un exemple de permanència. Després de tancar-se en les esglésies un grup de 69 persones per lluitar pels papers finalment l'estat cedeix i els aconseguen. Un cop aconseguit no s'ha acabat la feina, perquè encara que tenen el que tant volien, són conscients que existeix una realitat que no els agrada i que s'han de moure per intervenir en ella. Així doncs, es va formar a Màlaga la "Asociación de Ghaneses en Málaga" d'on en **Papice** n'és el president. A banda d'ell, pel que coneixem, no hi ha cap altra més estructuració dins d'aquesta associació, ell és com si diguéssim el portaveu de tots ells. Segons Suárez L. "*La fragilidad de los sin papeles como actores sociales es evidente: pobreza, inestabilidad laboral, angustia y miedo a la expulsión o a la represión policial...*"², tot i així es mantenen en el temps amb força i les seves accions col·lectives van sorgint efecte i incidint en la societat i la política; encara que molts no els volen reconèixer el poder que poc a poc van aconseguint i ni tan sols els veuen com a actors polítics. La seva força, però es mesura amb la debilitat del nostre sistema político-social.

Quant ens referim a les lluites migrants com a moviments socials, ho fem al observar que tenen una organització interna no formal, i que hi ha una certa permanència, si més no, ja que la problemàtica social existeix tot i que alguns immigrants hagin aconseguit el seu objectiu (aconseguir els papers).

A l'entrevista de **Nicolás S.** queda reflectit que els immigrants componen junts espais de trobada amb persones amb papers (tot i que han aconseguit l'objectiu principal, el problema social segueix i volen prendre part per canviar-ho) i sense papers (en una situació més precaria). En aquests espais no hi ha una organització formal, tal i com diu "*no hay asistente ni asistido, todos son los que hacen de todo*".

Mitjançant la informació de que disposem podem dir que aquest col·lectiu s'ha agrupat amb la voluntat de formar part del procés de canvi social, encaminant aquest cap a una societat en que tothom tingui dret a ser ciutadà i tothom tingui els mateixos drets.

En aquest aspecte actualment a Catalunya hi ha organitzacions en xarxa, que són obertes a tothom i flexibles, on s'escolta tothom. Aquestes tenen un objectiu comú a tots però respecten les diferències de cadascú.

4. ENTRAMAT RELACIONAL COMPOST PER DIFERENTS TIPUS D'ACTORS

Una característica important de moviment social és l'entramat relacional compost per diferents tipus d'actors. En el cas concret de les lluites migrants podem dir que es mobilitzen activament en un entramat social.

² Suárez-Navaz, L.; Maciá, R.; Moreno, A. *Las luchas de los sin papeles y la extensión de la ciudadanía. Perspectivas críticas desde Europa y Estados Unidos*. Colección: movimiento 10. Página 16.

NOTA: A

Dintre d'aquest entramat social trobem el propi Govern amb tot el marc jurídic que regula els fluxos migratoris de forma clandestina, que interrelaciona amb el moviment en quan són ells qui els priven dels drets defenen.

Les associacions d'immigrants repartides per tot el territori són xarxes socials on a cada associació hi formen part diferents actors implicats, la majoria d'ells immigrants sense papers (els membres més dèbils). Les associacions estan compostes per un president o persona que els representa. Un exemple és la "Asociación de Gandeses" amb el seu president, **Papice**, que alhora actua com a mediador intercultural a la recerca d'aliances i aliats que permetin de difondre i expandir el missatge propugnat pel moviment.

Nicolás Sguglia membre actiu dels moviments socials de Màlaga, en una entrevista ens explica l'avenç de les lluites migrants com a moviment social i la importància del naixement de la coordinadora d'immigrants l'any 2004, amb l'objectiu de funcionar com l'espai d'autoorganització i de coordinació entre les pròpies associacions d'immigrants. Aquesta coordinadora es un avenç en quan unifica els criteris d'actuació i agafa més força social amb una autorepresentació. Podem dir que a partir d'aquest nucli dur format pels membres més actius i més fidels, com els representants de les associacions, hi ha una varietat de cercles concèntrics des del nucli fins el segment de la població mitjançant els membres de les mateixes associacions no tant actius o fidels i d'altres actuacions de membres o persones de forma esporàdica, que activa el procés de mobilització.

Quan les accions col·lectives no són casuals estem davant d'un moviment social. Per tant, el moviment social dels immigrants el podem veure en quan hi ha una organització d'actuació. Mitjançant els "encierros" els membres que participen volen aconseguir els papers per legalitzar la seva situació, mitjançant la tensió que creen a l'estat amb l'encierro i així poden negociar amb les autoritats. Alguns encierros acaben amb èxit. Les manifestacions són accions que al igual que els encierros busquen que els mitjans de comunicació s'impliquin, formin part d'aquest entramat social, parlin d'ells, i arribi a l'audiència, generant opinió pública i debat social, buscant la participació d'actors favorables al seu moviment generalment esporàdics i crear també pressió a l'Estat.

Les denúncies també són accions importants: denuncia al Centre d'Internament per Immigrants (part actora de l'Estat, on tenen retinguts als immigrants que han de deportar), i altres denúncies de discriminació.

Al igual que tot moviment social, està format per una xarxa de límits difusos, un conjunt de grups i xarxes socials favorables al moviment com les ONG i d'altres de contràries al moviment com els grups racistes, que d'alguna manera unes i altres incideixen en la seva manera d'actuar. Hi ha una negativa inicial per part de les autoritats a reconèixer-los com actors polítics. Però tot i així les mobilitzacions mostren finalment que l'estat cedeix; moltes d'elles acaben de forma exitosa.

5. CONSTRUCCIÓ D'IDENTITAT COL·LECTIVA

Al procés de les lluites immigrants, podem percebre la formació d'una identitat col·lectiva, que es correspon amb una de les característiques dels moviments socials. Aquesta identitat col·lectiva, es forma a partir de la interrelació entre el comportament promogut per la lluita immigrant i la identitat individual dels integrants, en aquest cas els immigrants subsaharians, procedents de Ghana, Nigèria i Sierra Leona (*video 1- Resistir es Crear*).

NOTA: A

Tots aquests comparteixen: el fet d' haver nascut a un altre país, ser d'una ètnia diferent, tenir pocs recursos i una mateixa història: arribar a un país amb l'objectiu d'aconseguir una vida millor i trobar-se amb el fet que segons les lleis, són il·legals, el que implica una sèrie de desavantatges cap a ells en front als originaris que excedeixen els límits dels drets humans, com per exemple, no poder accedir a una feina digna, fet pel que molts d' empresaris els exploten aprofitant-se d'això i pagant salaris molt baixos, dificultats per accedir a un habitatge o als serveis sanitaris apoderant-se del seu dret d' accedir a una atenció mèdica, cosa que segons del *vídeo del CEI Aluche* està reconegut inclòs a les presó.

Aquests fets, afavoreixen un sentiment de pertinença possibilitat per la vivència comuna d'un conjunt de creences i sentiments de solidaritat que travessen aquesta formant una definició compartida de la realitat que és desplegada i reformada constantment amb les seves accions, pel que podem dir que la identitat col·lectiva es experimentada com una acció, per exemple, el moment en que decideixen fer vaga de fam tots junts, capacitant així als immigrants (actors socials) com a subjectes unificats i delimitats que mantenen el control de l' acció.

Segons **Melucci (1989)**, la identitat apareix com una construcció cognitiva des de la qual es visualitza un "desafiament simbòlic", el fet de ser il·legals, i també conscients, que es va dur a terme pels actors, en aquest cas els immigrants. Persegueixen un fet comú, ser legals al país que han decidit formar una nova vida reivindicant-ho amb el lema "*Papeles para todos*" i amb cites com "*Ninguna persona es ilegal*" volen provocar un canvi social anul·lant la llei d' estrangeria i la concepció d' il·legalitat, pel que utilitzen formes organitzadores com la realització d'assemblees i la creació del moviment per l'alliberació dels immigrants i fins i tot, d'una coordinadora d' immigrants (*Vídeo "Resistir es crear"*) i acorden realitzar diverses accions demostrant el seu sentiment de pertinença i la seva identitat col·lectiva: tancaments a esglésies, catedrals o la facultat de psicologia de la universitat, manifestacions, vagues de fam, acampades, concentracions diverses, campaments contra la frontera... que representen fidelment la dimensió externa del que implica un moviment social.

La dimensió interna es veu reflectida amb uns sentiments comuns d'insatisfacció per la realitat social que viuen, "*No tener papeles es lo mismo que estar muerto*" –diuen- conjuntament amb sentiments de pertinença creats per l' identitat col·lectiva i els sentiments que comporta aquesta, alguns d'ells, són manifestats per **Papice**, mediador intercultural a l'entrevista del vídeo, que van des del sentiment de no ser benvinguts, de que ningú els escolta, de lluita, de por... fins al de la dificultat que representa viure amb les seves condicions.

Aquests immigrants, desafien el sistema de valors que prevalen, i estan recolzats per una xarxa d'associacions d'immigrants i altres entitats socials de gent espanyola, que estan a favor del que fan i que comparteixen aquesta mateixa ideologia d'un món sense fronteres on hi hagi un lliure moviment de la gent, per tant, també formen part de la identitat col·lectiva que recolza les seves accions, on les autolimitacions del grup nosaltres-ells i la influència de la imatge que altres tenen d'ells constitueixen un moviment on es pot observar que el grup d'immigrants, és un grup social diferenciat que desafia el sistema de valors que prevalen, amb la solidaritat interna (dels propis integrants i de la gent que comparteix la mateixa ideologia), i les activitats de delimitació cap a l'exterior, elements tots ells representatius dels moviments socials.

6. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

- Entrevista a Nicolás Sguglia sobre les migracions com a moviment:

Part 1. <http://www.youtube.com/watch?v=ULL6SDB4kOY>

Part 2. <http://www.youtube.com/watch?v=1YMoAGkHSFM>

- Entrevista a Papice "Inmigración en 1era persona"

<http://www.youtube.com/watch?v=JgurAgyoZEq>

- Mobilització a Madrid de denuncia a un CIE (Centre d'Internament per Immigrants)

http://www.youtube.com/watch?v=Lqay_7RZZnM

- Suárez-Navaz, L.; Maciá, R.; Moreno, A. *Las luchas de los sin papeles y la extensión de la ciudadanía. Perspectivas críticas desde Europa y Estados Unidos*. Colección: movimiento 10.

http://www.traficantes.net/index.php/trafis/editorial/catalogo/movimiento/las_luchas_de_los_sin_papeles_y_la_extension_de_la_ciudadania_perspectivas_criticas_desde_europa_y_estados_unidos

- Medrazza, S. *Derecho de fuga: migraciones, globalización y ciudadanía*. Colección: mapas 11.

http://www.traficantes.net/index.php/trafis/editorial/catalogo/coleccion_mapas/derecho_de_fuga_migraciones_ciudadania_y_globalizacion

- Mendiola, I. *Moviments socials, definició i teoria*. UOC: Barcelona.